

Konkluziók⁷⁹

Már Taaffe-nek is szándéka volt, hogy egy választási reform segítségével a nemzeti küzdelmeket gazdasági küzdelmekkel váltsa fel, de belebukott.

A nemzeti küzdelmek elviselhetetlen helyzetet teremtettek, és nem volt más eszköz, hogy lecsendesítsék azokat csak az, amit Taaffe akart használni. Így az osztrák kormány, amelyet megrémisztett az oroszországi forradalom, illetve a német és cseh proletariátus jelentős tüntetései Ausztriában, végül tehetetlennek érezte magát a magyarokkal szemben az osztrák–magyar kiegyezés megszavazásáról szóló tárgyalások alatt, elhatározta, hogy megadja az ausztriai nemzeteknek az általános választójogot. Először ingadozott, de mielőtt a munkásosztály fenyegető magatartást tanúsított, és 1905. november 28-ára általános sztrájkot hirdetett, engedett a németek ellenállása ellenére.

Végül eltörölték Schmerling rendszerét. A németek, akiket ez a rendszer előnyben részesített, és a nemesség, amely minden politikai hatalmát neki köszönhette, természetesen hevesen tiltakoztak. Csak a klerikális németek, az antiszemiták – látva, hogy a reform teljesen elkerülhetetlen – szánták rá magukat ennek támogatására, abban a reményben, hogy pártjuk hasznot húz belőle. Nem tévedtek. Ausztria ma a kezükben van. Az olaszok, mivel ők is előnyöket élveztek a szerb-horvátokkal szemben, támadták a reformot, de az olasz proletariátus cselekvésre kényszerítette őket.

A reformért folyó küzdelemben láthattuk mennyire abszurd volt a politikai helyzet Ausztriában.

A liberális németek erősen támadták a tervet; a német radikálisok és a pángermanisták dühösk voltak jól tudván, hogy bele fognak fulladni a szocialista hullámba. A radikális csehek, akik ugyanettől féltek, és a cseh agráriusok, akik az osztályszellem alapján támadták a tervet, a reakció malmára hajtották a vizet, bár a reform óriási előnyöket kínált a cseheknek és a szlávoknak.

A lengyelek, akiket a nemesség vezetett, attól féltek, hogy megfosztják őket a lengyel nép és különösen a rutének feletti uralmuktól, igyekeztek tehát teljesen tönkretenni a reformot, nem figyelve szláv testvéreikre. Végül a szlovén liberálisok, akik tudják, hogy a klerikalizmus elhozna azt a szlovén néphez, egy olyan reformért harcoltak, amely nemzeti előnyöket adott népüknek. Ezzel szemben a szlovén klerikálisok hevesen támogatták a reformot.

---

⁷⁹ Ez a rész a 303. oldaltól a 308. oldalig terjed.

Mindehhez nincs szükség megjegyzésre. Ilyen ellentmondások csak Ausztriában lehetségesek. A reform ellenfelei közt észrevehetjük a nemességet és a főúri kamarát. Ezzel szemben az ifjúcsehek, akik nem csak az ócsehek örökségét fogadták el, de különböző okokból azok ötleteit, taktikájukat, megalkuvásukat és a reakcióval való méltatlan kompromisszumkészségüket is, elvesztették tekintélyüket a nép előtt, ritka önzetlen küzdelmet indítottak, bár hozzá kell tenni, hogy a cseh szocialistáknak dolgoztak. Végül a proletariátus magához ragadta a kezdeményezést a mozgalomban, és a terv megvalósulásáig az élén maradt. A reform csaknem kizárólag az ő műve.

Hosszú küzdelmek után, a tervet megszavazták, és törvényként hirdették ki 1907. január 27-én. Hosszú tárgyalások folytak főleg az egyes nemzetek képviselőinek számáraól. A megegyezés nehéz volt – a németek túl követelőzők voltak –, de végül elkészült. Az országrészek kerületekre lettek osztva. A németek 233, a csehek 108, a lengyelek 82, a rutének 33, a szlovének 24, a szerbek és horvátok 13, az olaszok 19, a románok 5 mandátumot kaptak.

A németeket ismét a csehekkel szemben részesítették előnyben, míg a lengyeleket a ruténekkel, az olaszokat pedig a szlávokkal és a horvátokkal szemben. Arányosan egy képviselőt választ 40 400 olasz, 41 100 német, 46 200 román, 52 000 szlovén, 54 000 lengyel, 54 700 szerb és horvát, 57 300 cseh és 103 000 rutén. Tehát nagyon messze vagyunk az egyenlőségtől és a valódi általános választójogtól, mégis a szlávok végre elnyerték Ausztriában a németek feletti többséget.

Az első következménye az általános választójognak, hogy az 1907. májusi választásokon 87 mandátumot kaptak a szocialisták.⁸⁰ Ez jó jel volt: a választások nem nemzeti program, hanem inkább gazdasági program alapján történtek. Ennek nagy hatással kellett lennie a jövőbeli parlamentre és munkájukra.

Végül is, az obstrukció és a rendszeres ellenállás hosszú évei után a parlamenti alkotmányos rendszer ismét megjelent. A parlament szabályosan meg-

---

⁸⁰ Beneš állítását, ezt a mondatát nem értjük, hiszen az 1907-es választások megszerezhető 108 mandátumon az alábbi módon osztozkodtak meg a cseh pártok:

Agrárpárt	28
Ifjúcseh (Nemzeti Szabadelvű Párt)–ócseh (Nemzeti Párt) koalíciója	26
Csehszláv Szocialista Munkás Párt (szociáldemokraták)	24
klerikális pártok	17
A Cseh Nemzeti Szocialista Párt és az Államjogi Haladó Cseh Párt koalíciója (az ún. haladók választási koalíciója)	9
Cseh Néppártot (Masaryk pártja, vagy másképpen az ún. realisták)	2
Függetlenek	2

Mint látható egyik párt sem szerzett 87 mandátumot önállóan! Valószínűleg itt Beneš erőteljesen csúsztatott.

kezdte munkáját, megszavazta az osztrák–magyar kiegyezést, és kialakította a költségvetést. Ausztriában örömmel fogadták, hogy a 14. cikkely többé nem maradt érvényben.

Az általános választójognak főleg Csehországra lettek mélyreható következményei. A cseh választók csaknem fele a szocialistákra szavazott: ők teljesen külön hagyták a nemzeti kérdéseket.

1907-ig, az ifjúcsehek – néhány radikálison és agráriuson kívül – képviselték az egész nemzetet és kizárólag a nemzeti követelésekért harcoltak. Most a negyedik helyre estek vissza és megelőzték őket a szocialisták, az agráriusok és a klerikálisok. A szocialistákon kívül az agráriusok azok, akik a legerősebb pártot alkotják. A többi nemzetnél, főleg a németeknél, ugyanez a fejlődés alakult ki. Ez még a csehországi országgyűlési választásokon is hangsúlyos volt 1908. februárjában.

Az általános választójog tehát megadta mindazt, amit tőle vártunk. A nemesség politikai hatalma teljesen megtört, ma már csak gazdasági befolyása van, teljesen elkülönülve a bürokráciában való befolyásától.

Most már elég módosítani a választási rendszert a csehországi és a többi tartományi diétában, és a helyzet teljesen normális lesz: a gazdasági küzdelmek helyettesíteni fogják a nemzeti küzdelmeket. Az általános választójognak és a közélet demokratizálásának itt ugyanazon szükségszerű következményei lesznek, mint a Reichsratban.

Mégis meg kell jegyeznünk, hogy az általános választójog befolyása nem elég mélyre ható ahhoz, hogy eltüntesse a nemzeti küzdelmeket. Ezek a küzdelmek nem kevésbé hevesek ma, mint tegnap. Ki kellene egészíteni az általános választójogot az a fentebb jelzett értelemben végrehajtott alkotmányreformmal, hogy reméljük e harcok gyengülését vagy eltűnését.

Gyakran beszéltünk Ausztria felbomlásáról. Semmit nem hiszek belőle. A történelmi és gazdasági kötelek, amelyek összekötik az ausztriai nemzeteket, egyiket a másikkal, túl erősek, hogy ez a felbomlás bekövetkezhesen.

Az általános választójog és a demokratizálás Ausztriában, illetve különösen Csehországban elő fogja készíteni a terepet a nemzeti küzdelmek meggyengüléséhez, és a különböző nemzetek különböző osztályai gazdasági érdekeik által egyesülve, szükségszerűen erőltetik az ausztriai probléma és a nemzeti kérdés megoldását. Bizonyos, hogy nemzeti küzdelmek nem fejlődnek be máról holnapra. Még hosszú ideig elég fontos szerepet fognak játszani Ausztriában, de megszűnnek olyannak lenni, mint az előző fél-évszázadban.

Az általános választójog előkészítette a terepet e nehéz helyzet elkövetkező befejezésének; következményei, a népek gyakorlati szükségletei, elméleti megfigyelései, a politikai pártok különböző programjai, amelyeket megalakulásuk előtt vagy után alkottak meg, az ausztriai probléma megoldásához fognak vezetni.